Nummer BD2015-012789
Directie directie sb
Dienst rve participatie

Gemeente Amsterdam
College van burgemeester en wethouders

B&W

Voordracht voor de collegevergadering van
29 juni 2021

Portefeuille: Sociale zaken
Zaakdossier: ZD2021-...

Tekst van openbare besluiten wordt gepubliceerd

Onderwerp

Verlenging tijdelijke ondersteuning noodzakelijke kosten (TONK) en wijziging Tijdelijke beleidsregels TONK Amsterdam

Tekst van openbare besluiten wordt gepubliceerd

Het college van burgemeester en wethouders besluit

1. In te stemmen met verlenging van de TONK (Tijdelijke ondersteuning noodzakelijke kosten, waarbij de bestaande TONK-regeling wordt uitgebreid van zes naar negen maanden;

2. Vast te stellen het Wijzigingsbesluit Tijdelijke beleidsregels TONK Amsterdam (Verlenging TONK) met als belangrijkste onderdelen:
   2.1. De bestaande verstrekkingsperiode voor de TONK van zes maanden (januari tot en met juni 2021) wordt verlengd met een periode van drie maanden (juli tot en met september 2021);
   2.2. Voor een tegemoetkoming TONK voor de verlengde verstrekkingsperiode geldt naast de al bestaande voorwaarden, dat de betrokkene op 1 juli 2021 nog op hetzelfde adres woont als op 1 januari 2021, en dus niet is verhuisd in de loop van de bestaande verstrekkingsperiode voor de TONK;
   2.3. De tegemoetkoming TONK voor de verlengde verstrekkingsperiode bedraagt de helft van de bestaande tegemoetkoming;
   2.4. De aanvraagperiode voor de TONK wordt met twee maanden verlengd, van eind juli tot eind september 2021;
   2.5. Mensen die een tegemoetkoming TONK hebben ontvangen voor de periode januari-juni 2021 hoeven voor de verlengde TONK geen nieuwe aanvraag in te dienen;
   2.6. Het wijzigingsbesluit treedt in werking met ingang van de dag na de bekendmaking en werkt terug tot en met 1 juli 2021;

3. In te stemmen met de financiële paragraaf met de volgende hoofdpunten:
   3.1. Voor Amsterdam bestaat vooralsnog uitzicht op € 23,2 miljoen aan rijksmiddelen voor het uitvoeren van de TONK. Deze extra rijksmiddelen die via het Gemeentefonds beschikbaar komen, worden voor de uitvoering van de TONK gealloqueerd naar programma 7.3 - Armoede en schuldhulp;
   3.2. De raming voor de bestaande Amsterdamse uitwerking van de TONK die oorspronkelijk was geraamd op € 20,5 miljoen, wordt op basis van de ervaringen bijgesteld naar € 12,3 miljoen;
   3.3. De uitgaven in verband met verlenging van de TONK worden geraamd op € 8,5 miljoen;

4. In te stemmen met bijgaande brief en de bijlage om de raad te informeren. PM

Kernboodschap

Een van de maatregelen om de gevolgen van de coronacrisis op te vangen is de TONK, een vorm van bijzondere bijstand op grond van de Participatiewet. Het Rijk biedt hiervoor een financieel kader, gemeenten kunnen de voorwaarden invullen. Amsterdam richt de TONK op huishoudens die niet meer in staat zijn om de voor hen bestaande hoge woonkosten te betalen uit hun inkomen, met als peilmaand januari 2021. Het kabinet heeft besloten de TONK te verlengen. In lijn hiermee wordt de TONK in Amsterdam verlengd tot en met september 2021 en kunnen huishoudens daarmee in aanmerking komen voor een hogere tegemoetkoming.

Wettelijke grondslag

- Participatiewet, artikel 35: recht op bijzondere bijstand; bevoegdheid van het college om hierbij het begin en de duur van de periode te bepalen waarover het vermogen en het inkomen in aanmerking worden genomen;
- Algemene wet bestuursrecht, artikel 4:81: bevoegdheid om beleidsregels vast te stellen met betrekking tot een bevoegdheid van een bestuursorgaan.

Bestuurlijke achtergrond

Vanuit de wens om huishoudens te ondersteunen waarvoor de bestaande steunmaatregelen geen of onvoldoende soelaas bieden, heeft het kabinet de Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten (TONK) geïntroduceerd (Kamerbrief van 9 december 2020). Huishoudens die te maken hebben met een inkomensterugval en daardoor de noodzakelijke kosten niet meer kunnen betalen uit het inkomen, kunnen via de gemeente in aanmerking komen voor een tegemoetkoming. De TONK gold in eerste instantie van 1 januari 2021 tot en met 30 juni 2021. De TONK is niet echt een afzonderlijke regeling, gemeenten kunnen in deze periode de regels van de bijzondere bijstand tijdelijk aanpassen.

Vanuit het kabinet en de Tweede Kamer is er de nadrukkelijke wens dat de TONK ruimhartig wordt toegepast, zeker voor de groepen die geen aanspraak kunnen maken op andere regelingen en een grote terugval in inkomen kennen. Het kabinet wil daarbij niet dat gemeenten financiële risico's lopen bij de uitvoering van de TONK. Gemeenten moeten kunnen doen wat nodig is: een tegemoetkoming verstrekken voor de essentiële vaste lasten voor groepen die dat nodig hebben.

In eerste instantie is alleen een eerste tranche aan TONK-middelen (€ 65 miljoen van in totaal € 130 miljoen) aan gemeenten beschikbaar gesteld. Voor Amsterdam ging het daarbij om ca. € 5,8 miljoen. Anticiperend op het door het Rijk beschikbaar maken van voldoende aanvullende middelen voor de uitvoering van de TONK, heeft het college op 2 maart 2021 een regeling vastgesteld waarvoor de kosten in totaal werden geraamd op € 20,5 miljoen. De raad is hierover geïnformeerd met de Raadsbrief *Amsterdamse uitwerking Tijdelijke ondersteuning noodzakelijke kosten (TONK)*, d.d. 3 maart 2021, die is behandeld in de commissie WIO op 17 maart 2021.

Door het Rijk is bij Kamerbrief van 12 maart 2021 (Aanvullingen op het economisch steun- en herstelpakket) aangeven dat het beschikbare bedrag voor het uitvoeren van de TONK werd verdubbeld naar € 260 miljoen.

Eind mei 2021 heeft het kabinet besloten de TONK te verlengen tot en met het derde kwartaal van 2021, waardoor het aanvragen van de TONK ook nog over de periode juli tot en met september 2021 mogelijk is (Kamerbrief, d.d. 27 mei 2021, inzake het steun- en

herstelpakket in het derde kwartaal van 2021). Ook bij deze verlenging van de TONK is door het kabinet met gemeenten afgesproken de vinger aan de pols te houden. Omdat landelijk de uitgaven voor de TONK achterbleven bij de geraamde inzet zijn door het kabinet geen extra middelen gekoppeld aan de verlenging. Juli 2021 wordt de Kamer geïnformeerd over de laatste stand van zaken over de TONK. Daarbij zal tevens worden ingegaan op de verdeelsleutel waarmee het nog resterende budget van € 195 miljoen over gemeenten verdeeld wordt.

Onderbouwing besluit

Ad 1 – Verlengen TONK
De tegemoetkoming TONK is een vorm van bijzondere bijstand in het kader van de Participatiewet. Vanwege de zeer bijzondere situatie waarin grote delen van het economische leven stil waren komen te liggen, is aanvullend op andere maatregelen van het kabinet de TONK ingesteld voor huishoudens die door de coronacrisis niet meer in staat waren hun lasten te betalen. Daarbij werden gemeenten gevraagd tijdelijk af te wijken van regels die normaal worden gehanteerd bij de bijzondere bijstand. Gemeenten kunnen hiervoor in deze periode de regels van de bijzondere bijstand op onderdelen tijdelijk aanpassen. Met de Tijdelijke beleidsregels TONK Amsterdam heeft het college hieraan invulling gegeven. Hierbij is aansluiting gezocht bij het instrument woonkostentoeslag in het kader van de bijzondere bijstand. Met een aantal aanpassingen is deze beter toegankelijk en uitvoerbaar gemaakt, terwijl de tegemoetkoming TONK zo veel mogelijk op hetzelfde niveau uitkomt als de woonkostentoeslag. Daarbij hoeft iemand zich bij de TONK niet in te zetten om goedkopere woonruimte te vinden; deze inspanningsverplichting wordt normaal gesproken wel gehanteerd bij toekenning van bijzondere bijstand voor hoge woonlasten.

Tot begin juni was aan meer dan 2.500 huishoudens een tegemoetkoming op maat toegekend, variërend van € 300 tot € 6.000. Het gemiddelde bedrag per huishouden was ca. € 3.500. Verreweg de meeste aanvragen zijn ingediend door zelfstandigen (82%).

Relatief veel aanvragers zijn huurder van een vrijesectorwoning (ca. 73%). Begin juni ligt het aantal toekenningen aan huurders op 55% van de aanvankelijke raming. Het gemiddelde toegekende bedrag per huurder was bijna € 4.000. Het aantal toekenningen aan mensen met een koopwoning blijft sterk achter bij de eerste raming (11%). Gemiddeld kregen zij ca. € 1.800. De Amsterdamse TONK biedt alleen een vergoeding voor hypotheekrente (en evt. een maandelijkse erfpachtcanon); kennelijk zijn deze kosten voor veel huishoudens met een koopwoning nog wel betaalbaar, ondanks een inkomensterugval.

Een belangrijke overweging om de bestaande TONK-regeling te verlengen van zes tot negen maanden, is dat het economisch herstel in getroffen sectoren vooralsnog beperkt is. Zeer veel Amsterdammers die te maken kregen met inkomensverlies, zullen nog niet een inkomen verwerven waarmee zij hun hoge woonlasten weer kunnen betalen. De verwachting is bijvoorbeeld dat 80% van de zelfstandigen in de Tozo-4 (Tijdelijke ondersteuning zelfstandige ondernemers), vanaf juli 2021 in aanmerking komt voor Tozo-5. Bij een verlenging van de TONK krijgen huishoudens die hiervoor in aanmerking komen, op relatief korte termijn een aanvullende tegemoetkoming uitbetaald voor hun hoge woonkosten in het derde kwartaal.

Mensen bij wie het inkomen pas na januari 2021 lager is geworden of voor wie hun woonkosten later zijn gestegen, worden met de TONK niet of minder goed bediend. Hierbij gaat het om een beperkte groep. Voor de meeste mensen die in een van de getroffen

sectoren werken, zal het in de loop van 2021 economisch beter gaan, al zal het inkomen nog wel ver kunnen achterblijven bij de situatie voor corona. In uitzonderlijke situaties waarin mensen pas na januari 2020 (peilmaand voor de Amsterdamse TONK) in inkomen zijn teruggevallen, kan eventueel een beroep op woonkostentoeslag soelaas bieden.

Een bijkomende overweging om de bestaande TONK te verlengen is de bestaande druk op de implementatiecapaciteit in de gemeente, die bijvoorbeeld ook nodig is voor de Tozo-5 en het voorbereiden van de dienstverlening vanaf oktober 2021. Bij een verlenging van de TONK (en andere coronamaatregelen) met zes maanden zou een nieuwe TONK-regeling meer voor de hand liggen en zou ook een langere implementatieperiode benut kunnen worden. Maar om voor drie maanden een nieuwe regeling in te voeren, waarbij de uitbetaling pas tegen het eind van de periode kan starten, ligt minder voor de hand. Ook de Kamerbrief van 27 mei 2021 spreekt nadrukkelijk over een verlenging van de TONK.

Ad 2 – Wijziging Tijdelijke beleidsregels TONK Amsterdam
Voor het verlengen van de Amsterdamse TONK worden de bestaande beleidsregels gewijzigd. Hieronder worden de wijzigingen toegelicht.

Ad 2.1 – Verlenging TONK met drie maanden (juli tot en met september 2021)
De bestaande verstrekkingsperiode voor de TONK van zes maanden (januari tot en met juni 2021) wordt verlengd met een tweede verstrekkingsperiode van drie maanden (juli tot en met september 2021).

Ad 2.2 – Voorwaarden voor verlenging TONK
Voor een tegemoetkoming TONK voor de verlengde verstrekkingsperiode geldt naast de al bestaande voorwaarden, dat de betrokkene op 1 juli 2021 nog op hetzelfde adres woont als op 1 januari 2021, en dus niet is verhuisd in de loop van de bestaande verstrekkingsperiode voor de TONK. Onder de bestaande beleidsregels geldt de voorwaarde dat de betrokkene op de aanvraagdatum nog woont op hetzelfde adres als 1 januari 2021. De wijziging zorgt ervoor dat als iemand na 1 juli verhuist dit geen invloed meer heeft op de tegemoetkoming TONK. Hij of zij komt dan voor drie kwartalen in aanmerking voor de TONK - maar dan heeft diegenen dus al meer dan zes maanden binnen de TONK-periode op dit adres gewoond.

Ad 2.3 – Bedrag voor de verlengde TONK-periode
De tegemoetkoming TONK voor de verlengde verstrekkingsperiode (3e kwartaal 2021) bedraagt de helft van de bestaande tegemoetkoming (1e en 2e kwartaal 2021). Het extra bedrag is voor een rechthebbende minimaal € 150 en maximaal € 3.000, en is gemiddeld ca. € 1.750.

Ad 2.4 – Verlenging aanvraagperiode TONK
De aanvraagperiode voor de TONK wordt met twee maanden verlengd, van eind juli tot eind september 2021. Daarmee hebben huishoudens gedurende de hele looptijd van de TONK de mogelijkheid om een beroep te doen op een tegemoetkoming.

Ad 2.5 – Toekenning tegemoetkoming voor de verlengde TONK-periode
Mensen die aanspraak maakten op een tegemoetkoming TONK de periode januari-juni 2021 hoeven voor de verlengde TONK geen nieuwe aanvraag in te dienen. Wie in aanmerking komt voor een extra kwartaalbedrag wordt hierover vooraf geïnformeerd. Daarbij wordt de mogelijkheid aangegeven om af te zien van de extra betaling.

Ad 2.6 – Inwerkingtreding wijzigingsbesluit

Bij aanvragen die op of na 1 juli 2021 worden ingediend zijn de criteria iets ruimer (zie hierboven onder ad. 2.2). Met name daarom wordt bepaald dat de wijziging in werking treedt met ingang van 1 juli 2021. Omdat de bekendmaking van het wijzigingsbesluit naar verwachting in juli plaatsvindt wordt bepaald dat de wijziging terugwerkt tot en met 1 juli 2021.

Advies

Binnen de gemeente: N.v.t.

Buiten de gemeente: N.v.t.

Uitkomsten inspraak en/of maatschappelijk overleg

N.v.t.

Behandeling in raadscommissie

Commissie WIO op ... augustus 2021

Datum van behandeling in gemeenteraad

N.v.t.

Financiële paragraaf

Financiële onderbouwing: Ja

Tabel: Financiële consequenties van de beslispunten

BATEN						
	Product	I/S	Jaar T	Jaar T+1	Jaar T+2	Jaar T+3
			€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00
Totaal			€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00

LASTEN						
	Product	I/S	Jaar T	Jaar T+1	Jaar T+2	Jaar T+3
Uitgaven TONK	Bijzondere bijstand (TONK)	I	€ 8.500.000	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00
Totaal			€ 8.500.000	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00

I=Incidenteel
S=Structureel

Consequenties gedekt? Ja

Overige toelichting:

Rijksmiddelen
Voor TONK is landelijk € 260 miljoen beschikbaar gesteld. Hiervan is een eerste tranche van € 65 miljoen verdeeld en toegekend op basis van de verdeelsleutel armoede- en schuldenbeleid. Daarbij kreeg Amsterdam € 5,8 miljoen (ca. 8,9%). Het kabinet heeft aangekondigd in juli in te gaan op de verdeelsleutel waarmee het resterende budget van € 195 miljoen over gemeenten verdeeld wordt. Er zijn geen signalen dat een andere verdeelsystematiek wordt overwogen. Op basis van het eerder gehanteerde percentage komt de totale bijdrage voor Amsterdam uit op ca. € 23,2 miljoen.

Oorspronkelijke raming TONK Amsterdam
Voor het collegebesluit over de TONK op 2 maart 2021 was een bedrag geraamd van circa € 19,8 miljoen voor de tegemoetkoming noodzakelijke kosten, dit op basis van het aantal potentiële rechthebbenden en een gemiddelde prijs/bedrag aan tegemoetkoming. Voor de uitvoering waren de kosten geraamd op een bedrag van € 0,7 miljoen. In totaal was de raming € 20,5 miljoen. In de raming zaten een aantal onzekerheden vanwege het gegeven dat zowel de prijs als de aantallen een inschatting was.

Op basis van de ervaringen bij de uitvoering van de TONK van maart tot begin juni 2021 wordt de raming voor de bestaande TONK bijgesteld naar € 12,3 miljoen, waarvan € 11,7 miljoen voor tegemoetkomingen en € 0,6 miljoen voor uitvoering. Bij deze raming is uitgegaan van de toekenningen op de aanvragen die al zijn gedaan en die volgens verwachting nog worden ingediend in de bestaande aanvraagperiode die loopt tot en met 31 juli.

Kostenraming verlenging TONK
Voor het verlengen van de TONK worden de kosten geraamd op € 8,5 miljoen, waarvan ca. € 0,2 miljoen voor uitvoering. Hierbij zijn de toekenningen meegenomen op TONK-aanvragen die in de verlengde aanvraagperiode zijn geraamd. Verder is er vanuit gegaan dat ca. 3.500 huishoudens een aanvullende tegemoetkoming zullen ontvangen (gemiddeld € 1.770).

De geraamde uitgaven blijven binnen de financiële ruimte die het Rijk naar verwachting biedt. Wanneer de kosten alsnog hoger uit lijken te gaan vallen, zal dit direct bij SZW worden gesignaleerd.

Verantwoording en monitoring
De besteding hoeft niet specifiek aan het Rijk te worden verantwoord, maar loopt via de gemeentelijke jaarrekening. Ten behoeve van een goede monitoring heeft de gemeente ervoor gekozen om de TONK-aanvragen en –toekenningen apart te registreren.

Conclusie
De genoemde beslispunten in de voordracht hebben wel financiële consequenties en deze zijn geraamd in de begroting. Een voorstel voor 100% dekking is bijgevoegd.

	Voorlichting en communicatie
Binnen de gemeente	Opnemen in te publiceren lijst van besluiten
Buiten de gemeente	Het besluit wordt gepubliceerd in het Gemeenteblad.

Stukken

Meegestuurd

- Bekendmaking Wijzigingsbesluit Tijdelijke beleidsregels TONK Amsterdam (Verlenging TONK)

- BRIEF Verlenging Amsterdamse uitwerking Tijdelijke ondersteuning noodzakelijke kosten (TONK)

Ter inzage gelegd

n.v.t.

Behandelend ambtenaar (naam, telefoonnummer en e-mailadres)

Directie Participatie, 5.1,2,e tel. 5.1,2,e e-mail 5.1,2,e @amsterdam.nl

Besluit college van burgemeester en wethouders